ARBETAREN

Intervjun **#68/2023**

Linton Kwesi Johnson: “Vissa saker har förändrats, men inte polisen”

Dub-poeten Linton Kwesi Johnson ses av många som en röst för sin generation och för den stora afrokaribiska diasporan i Storbritannien. **Foto: Lennox Smillie/Camera Press/TT,**

Johan Apel Röstlund

Linton Kwesi Johnson är utan tvekan en av efterkrigstidens största och mest inflytelserika poeter. En världsstjärna på så väl den internationella reggae- som poesiscenen och samtidigt en av Storbritanniens mest outtröttliga antifascister och sylvassa samhällsdebattörer. I mitten av september kommer han till Sverige för att prata om sitt skrivande. Johan Apel Röstlund träffade honom i England för en exklusiv intervju.

Linton Kwesi Johnson

Internationellt prisad poet och musiker som tilldelats bland annat det prestigefyllda PEN Pinter Prize och som belönats med medalj från Institute of Jamaica för sin poesi.

Han är även en av endast två levande personer som fått sin poesi utgiven på det inflytelserika brittiska bokförlaget Penguins Modern Classics-serie.

I musikvärlden är han känd för sina samhällskritiska texter framförda till tung dub och har under 40 år turnerat världen runt tillsammans med Dennis Bovell och hans band.

Railton Road, södra London i slutet av augusti. Eftermiddagssolen värmer längs de slitna husfasaderna och det mullrande och ibland nästan öronbedövande ljudet från de många marknadsstånden, trafiken, den någonstans ständigt pumpande musiken och den livliga gatukommersen i centrala Brixton avtar ju närmare kvarteren intill det betydligt sömnigare lilla torget vid Herne Hill station du kommer.

Den bara någon kilometer korta promenaden går genom historisk brittisk mark och är på många sätt som att vandra genom en av Linton Kwesi Johnsons dikter. Eller låtar, för den som är bekant med musiken.

Här låg tidningen Race Today. En antirasistisk och radikal bastion från det sena 1960-talet fram till att det sista numret gavs ut 1988 och här bodde

bland annat Darcus Howe, legendarisk medborgarrättskämpe, redaktör och en av de åtalade i det så kallade Mangrove Nine-fallet som bara för något år sedan så fint porträtterades i Steve McQueens hyllade BBC-serie Small Axe.

Radar **#16/2021**

Small Axe: en livsviktig berättelse

26 February, 2021

Endast ett stenkast bort, levde också den feministiska ikonen, husockupanten och medlemmen i Brittiska svarta pantrarna, Olive Morris. Listan på andra betydelsefulla namn från efterkrigstidens antifascistiska rörelse som bott i området är nästan lika lång som minnesplakaten på de karakteristiska tegelväggarna är många.

Railton Roads radikala historia

Railton Road har beskrivits som frontlinjen för de mytomspunna och än i dag omdiskuterade Brixton-kravallerna 1981. Här samlades hundratals unga som en gång för alla fått nog. Som tröttnat på polisens utbredda och lika brutala rasism. Här organiserades motståndet av brittisk-karibiska, -afrikanska och -asiatiska ungdomar som tog saken i egna händer. De var barn och andra generationens invandrare till föräldrar som kommit till England några decennier tidigare i det som lite förenklat brukar kallas Windrush-generationen – med namn efter fartyget HMT Empire Windrush som de första anlände med.

Föräldrar som blivit lockade med arbetstillstånd för att få det svårt krigshärjade Storbritannien på fötter och som sedan slitit i vården, kollektivtrafiken och i fabrikerna för de lägsta lönerna och ofta under tuffa förhållanden.

Diskrimineringen var omfattande. Boendestandarden låg.

Reportage **#46/2018**

“Vi behandlades som skräp”

15 June, 2018

Men Railton Road är inte bara ett stycke dåtid i Londons mångkulturella historia. I den lilla oberoende bokhandlarens skyltfönster står Linton Kwesi Johnsons senaste antologi *Time Come* längst fram.

Railton Road i södra London var frontlinjen för det ännu omdiskuterade Brixtonkravallerna våren 1981. Foto:AP Photo/Dear/TT

Linton har bott och verkat i kvarteren sedan han kom till London från Jamaica som 11-åring 1963 och möter upp på trottoaren.

– Kom ska jag visa dig något, säger han och pekar mot kulturhuset *198 Contemporary Arts and Learning*, innan vi kliver in i de svala lokalerna.

Byggnaden är en kombinerad konst- och utställningshall som ägs av organisationen med samma namn där Linton själv är ordförande sedan några år tillbaka.

– Vi vill hjälpa till att främja och uppmuntra konst och kultur av samtida afrikanska, karibiska och asiatiska konstnärer som visar på mångfalden i det brittiska samhället.

Vi sätter oss i ett kalt rum med bordet mitt på golvet. Från väggarna har tavlorna efter den senaste utställningen just plockats ner och utanför fönstren lyser den väldiga graffitimålningen upp.

”En vägg av respekt för Railton Roads radikala historia” står det längst ner på målningen alldeles vid trottoarkanten.

Målningen utanför 198 Contemporary Arts and Learning är en hyllning till Railton Roads radikala historia. Foto: Johan Apel Röstlund

Linton häller upp vatten i två glas. Det var hans födelsedag igår och han firade genom att gå på musikal i Londons turisttäta teaterdistrikt West End.

– Jag är egentligen inte så mycket för musikaler men min fru bjöd faktiskt ut mig för att se *Ain´t to proud to beg* om den stilbildande amerikanska soulgruppen The Temptations och den var faktiskt riktigt bra, det var trevligt.

Foto: Johan Apel Röstlund

Han är ledigt klädd för dagen. Den stilrena kostymen som blivit något av hans kännetecken genom åren är hängd åt sidan. Hatten, också det ett av hans signum, lagd någonstans på hyllan.

– Se till att min Jamaica-keps syns om du ska fotografera.

För att förstå din poesi och dina texter känns det som att vi

måste gå tillbaka till mitten av 1950-talet och din uppväxt i en fattig familj på den jamaicanska landsbygden. Vad jag har förstått spelade din mormor en viktig del i formandet av din identitet?

– Egentligen är det där biografisk information som det går att läsa sig till, men okej, säger Linton nästan irriterat men fortsätter.

– Det var så klart en viktig period i mitt liv. Jag växte upp på landet där vi i stort sett fick äta vad vi lyckades odla själva. Och jag växte också upp i ett hem med en stark tradition av jamaicansk folkkultur. Med en mormor som berättade urgamla spökhistorier som följt med generation efter generation ända sedan vi skickade till Karibien som slavar från Afrika. Allt det där, den muntliga berättartraditionen, har varit väldigt viktig för mig.

Precis som hos de flesta jamaicaner ur arbetarklassen på den tiden var böcker en stor bristvara. Med undantag för Bibeln var det svårt att hitta något att läsa i väntan på den lokala biblioteksbussens högst oregelbundna besök. Med lite tur fanns det någon i byn som ägde en transistorradio där det vid vindstilla väder gick att få in sändningar från både Kingston och det amerikanska fastlandet. Muntligt berättande blev därför en viktig del av livet och historier spreds mellan både generationer och de utspridda husen.

Linton Kwesi Johnsons föräldrar separerade tidigt. Pappan försvann mer eller mindre ur bilden och hans mamma for, precis som många andra fattiga jamaicaner, till England i hopp om en bättre framtid för både henne och honom. Själv lämnades han kvar på gården med sin älskade mormor i väntan på att mamman skulle lyckas ordna något i London. Så småningom, 11 år gammal, sattes han på ett plan över Atlanten till Brixton i södra London. Redan då ett nav i Storbritanniens afrokaribiska gemenskap som snabbt vuxit fram.

– Det var lite av ett tufft uppvaknade. Vi barn som åkte över hade ju bilden av England som ett paradis hämtat ur någon saga. Det var så vi hade fått det förklarat för oss. Att gatorna var målade med guld och allt var bra. Verkligheten när jag landade var dock en helt annan. Vi möttes av en minst

sagt fientlig miljö, trots att vi blivit hitbjudna för att det behövdes arbetskraft. England behövde oss ju. Men en sak ska jag säga. Det är att Storbritannien på många sätt är ett bättre samhälle idag än vad det var då och med stort självförtroende vill jag påstå att det är vi som kom som genomdrev förbättringarna. Och hur? Jo genom min generations rebelliska ungdomsuppror och tack vare våra föräldrars hårda slit som lade grunden till att vi kunde organiserade oss. Vi var mer eller mindre uteslutna ur samhället, det är vi inte längre även om mycket återstår att göra.

Påverkad av brittiska Svarta pantrarna

Den första stora inflyttningsvågen till Storbritannien från de forna karibiska kolonierna drog igång 1948. Tre år efter kriget behövde England rustas upp och moderniseras. Till det behövdes arbetskraft när så många unga män dött på Europas slagfält några år tidigare. Regeringen påbörjade kampanjer för att locka över folk från bland annat Jamaica och länder som Trinidad och Tobago. Samtidigt växte också den nyfascistiska rörelsen fram. Skyltar om ”no blacks, no Irish, no dogs” sattes upp på pubar och restauranger. Rasismen var utbredd. Polisens trakasserier i områden med stora afrokaribiska och asiatiska befolkningar var mer regel än undantag.

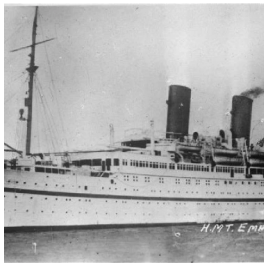

Reportage **#46/2018**

Karibiskt hopp, brittisk brutalitet

15 June, 2018

– Som de flesta unga svarta i min ålder sveptes jag med i vad som hände på andra sidan Atlanten runt den amerikanska medborgarrättsrörelsen och efter att den lokala ledaren för British Black Panther movement här i Brixton kom till min skola började jag intressera mig. Men det var inte bara att gå med. Först var man tvungen att jobba sig in i ungdomsorganisationen. Jag minns särskilt en kampanj vi drev där vårt jobb var att knacka dörr i svarta bostadsområden för att få människor att

mobilisera sig efter den fruktansvärda polismisshandeln av Joshua Francis.

Han talar om den medelålders afrokaribiske mannen som blev svårt misshandlad av fyra via män i sitt hem – en av dem var en ledig polis. När polisen kom till lägenheten var det i stället Joshua Francis själv som greps – och som strax därefter dömdes till fängelse för överfall. Händelsen rörde upp både sår och starka känslor och blev på många sätt startskottet för organiseringen i området.

– Sedan sålde vi också tidningar och delade ut flygblad runt om i hela London.

De brittiska Svarta Pantrarna delade visserligen namn med sin amerikanska förlaga. De bägge organisationerna var dock inte mer sammankopplade än att de delade mål och ideologi.

Amerikanska aktivister besökte visserligen ofta England för att berätta om sina erfarenheter som på många sätt liknade förhållandena i Storbritannien med statlig repression och polisbrutalitet.

Kontakter knöts. Taktik och tankar utbyttes. En av dem gick ut på att dokumentera polisvåldet. Fotografera misshandlar och oprovocerade gripanden och att alltid ha block och penna redo. Numren på hjälmar och polisbrickor skrevs upp. Något som visade sig vara viktigt vid flera rättegångar där oskyldiga unga svarta män åtalats för rena hitte-på-brott.

Påverkad av Svarta Pantrarna började Linton Kwesi Johnson även få upp ögonen för annat som hände vid sidan av den renodlade gatukampen i städer som New York, Los Angeles, Chicago och i den amerikanska södern.

Nya världar öppnades ju mer han läste, lyssnade och tog in.

W.E.B Du Bois och Karl Marx

Intrycken hämtades lika mycket från det radikala musikkollektivet Last Poets militant melodiska medborgarrättspoesi som av den

afroamerikanska sociologen och marxistiska historikern W.E.B. Du Bois ikoniska verk The Soul of Black folk från 1903.

Det blev väldigt viktigt för oss att läsa. Vi var ju många som knappt visste något alls om vår egen historia, eller om kolonialismen och hur den påverkat våra liv.

Även böcker som Capitalism and Slavery av Eric Williams, Trinidad och Tobagos första premiärminister och han som ledde den lilla ö-nationen till självständighet sommaren 1962, och The making of the English working class av den brittiske vänsterhistorikern E.P. Thompson spelade en betydande roll för Linton Kwesi Johnsons politiska uppvaknande.

Standardlitteratur för den nya vänstervåg som snabbt började växa i den karibiska, afrikanska och asiatiska diasporan. 1960- och 70-talen var en politisk turbulent tid med Vietnamkriget, befrielsekampen i Afrika och Latinamerika och där även förhållandena på hemmaplan började diskuteras allt mer. Många bestämde sig för att sätta ner foten och förenas i motståndet.

– Det blev väldigt viktigt för oss att läsa. Vi var ju många som knappt visste något alls om vår egen historia, eller om kolonialismen och hur den påverkat våra liv. Trots att jag gått i skolan kände jag knappt till att det fanns litteratur skriven av svarta författare. Allt det blev väldigt avgörande. Vi bildade studiecirklar för de här böckerna samtidigt som vi också läste Marx och andra.

Jag upptäckte att poesi kunde hjälpa till att mobilisera och väcka medvetenhet.

Dikter på patwa

Han började själv att skriva. Reggaerecensioner och regelbundna kolumner i inflytelserika musiktidningar som Meolodymaker och politiska analyser

tillsammans med poesi i Race Today. Inte sällan gick ämnena in i varandra och knöt samman.

Den växande rootsreggaescenen hade ersatt föregångarna ska och rocksteady med sina inte sällan avgrundsdjupa texter inspirerade av gamla testamentet men omformade för att passa en brinnande nutid där Babylon stod för tyranni, terror och tvång.

Diskografi i urval:

Dread Beat An´ Blood, 1978
Forces of Victory, 1979
Bass Culture, 1980
Making History, 1983
More Time, 1998

Ackompanjerat av tunga basgångar satte artister som Bob Marley och Burning Spear soundtracket till en kamp mot förtrycket. Även i England växte en egen reggaescen fram med band som Matumbi, Aswad och Steel Pulse.

– Jag upptäckte att poesi kunde hjälpa till att mobilisera och väcka medvetenhet och hade ju redan fått mina dikter publicerade. Samtidigt jobbade jag lite Virgin records för att promota deras satsning på reggae. Plötsligt föreslog jag för en kille där att jag också borde få spela in en skiva eftersom så många sade att min poesi lät väldigt musikalisk. Så de gav mig lite pengar att spela in en demo och…de gillade vad de hörde. Så vi släppte mitt debutalbum 1978, med dikterna från Dread Beat An´ Blood och det blev en omedelbar succé.

Foto: Lennox Smillie/Camera Press/TT

Diktsamlingen med samma namn som skivan hade egentligen publicerats tre år tidigare och är en tickande bomb av stenhård samhällskritik skriven på patwa, det jamaicanska talspråk som även kallas Jamaican creol English.

Kritikerna var lyriska och skivan fick enorm uppmärksamhet. Plötsligt gavs Linton Kwesi Johnson möjlighet att nå ut till en betydligt större publik. Inte minst sedan Chris Blackwell, grundare av stilbildande Island records, erbjöd honom ett kontrakt.

Med den redan då legendariska producenten Dennis Bovell bakom mixerbordet växte tanken på liveframträdanden med fullt band. Linton började snart turnera med Bovell och har sedan dess varit en av reggaevärldens mest eftertraktade artister med en publik från Kapstaden till Kingston och Karlstad.

– För mig kändes det som sagt oerhört viktigt att få nå ut med mitt budskap till en bredare publik. Jag såg mig aldrig som en musiker även om jag plötsligt fick möjlighet att livnära mig och min familj på musiken. Och på den scenen har jag hållit mig kvar i 40 år, säger han och skrattar.

Rock Against Racism ledde till en känsla av solidaritet mellan svarta och vita arbetarklassungdomar som på många sätt delade samma erfarenheter av arbetslöshet och polistrakasserier.

Samtidigt som det plötsliga genombrottet hade en ny rörelse i Storbritannien tagit form. Punken som exploderat några år tidigare hade slagit sig samman med reggaen. Kampanjer som Rock Against Racism förenade förbannade unga i kampen mot det fascistiska våldet på gatorna och mot Margaret Thatchers cyniska högerpolitik.

Linton uppträdde snart med artister som Siouxsie and the Banshees och John Lydon (tidigare Sex Pistols) och hans Public Image Ltd men även med punkpoeter som John Cooper Clarke.

– Rock Against Racism ledde till en känsla av solidaritet mellan svarta och vita arbetarklassungdomar som på många sätt delade samma erfarenheter av arbetslöshet och polistrakasserier.

En av hans mest kända dikter, som också finns med på skivan *Forces of*

Victory från 1979, är *Sonny´s Lettah (Antis-Sus Poem)* och handlar om en ung man som försvarar sig själv mot polisen men hamnar i fängelset efter en blodig misshandel. Albumet fick precis som föregångaren Dread Beat an´ Blood lysande recensioner i musikpressen men bar också på ett mörker.

”Johnsons röst får allt större omfång och uttrycksfullhet medan hans poesi talar om hemska sanningar” skrev bland annat det amerikanska rockmagazinet Trouser Press när skivan kom ut.

Arbetskritiskt mästerverk

Andra mer kända texter som finns med på skivan är bland annat den kompromisslöst oförsonliga *Fite Dem Back*. En antifascistisk anthem som fortfarande hörs i demonstrationståg världen över. Eller den knivskarpa *Inglan Is a Bitch*, förmodligen de textrader flest förknippar Linton Kwesi Johnson med och som på ett träffsäkert sätt beskriver de oftast urusla arbetsförhållandena för nyanlända migranter i Storbritannien och som finns med på albumet Bass Culture från 1980.

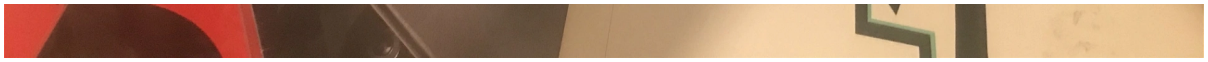

I slutet av 1990-talet släpptes även skivan *More Time* där titelspåret är ett arbetskritiskt mästerverk i högt tempo men som uppmanar oss alla att sakta ner på farten och jobba mindre. Där finns också *Liesense fi Kill* som återigen tar upp det fortsatta polisvåldet som ständigt går som en råd tråd genom i stort sett allt Linton tar sig för.

Bibliografi i urval:

Voices of the Living and the Dead, 1974
Dread Beat An´ Blood, 1975
Inglan is a Bitch, 1980
Tings An´Times, 1991
Mi Revalueshanary Fren: Selected Poems, 2002
Time Come, 2023

När man lyssnar på din musik och läser dina dikter och samtidigt tittar på hur samhället utvecklas i dag är det lätt att få en känsla av att inte så mycket hänt. Att tiden till viss del stått stilla…

– Well, tiden står aldrig stilla. Det måste du komma ihåg. Vissa saker förändras medan andra upprepas och går i cykler. Men ingenting står någonsin stilla.

Men ser du några likheter med de uppror och upplopp som fortfarande blossar upp med jämna mellanrum och det som exempelvis hände i Brixton våren 1981?

– Vissa saker har som sagt förändrats till det bättre. Vi är inte längre en marginaliserad grupp som tidigare. Men en sak som inte förändrats är kulturen inom polisen. Du läste säkert nyligen om utredningen kring Londons poliskår av Louise Casey som visar hur den genomsyras av djupt rotad rasism och stark homofobi. Tidigare utredningar har visat precis samma sak. På min tid deklarerade polisen krig mot oss svarta ungdomar

för att vi organiserade oss och gjorde motstånd. Det kriget har fortsatt sedan dess. Där har inget förändrats över huvud taget.

Du har varit politisk aktiv i hela ditt vuxna liv. Vilka är de största segrarna du varit med och vunnit?

– Jag vill egentligen inte isolera enskilda slag utan hellre sätta hela vår kamp i ett större sammanhang och allt påbörjades ju redan på 1950-talet och sedan dess har vi vunnit mycket. Inte minst genom det som hände med upproren i Brixton, Manchester och Liverpool på 1980-talet. Det var på många sätt en vändpunkt då vi fick till förändringar. Efter fascistattacken i New Cross där 13 barn dödades och brändes inne mobiliserade vi tiotusentals människor från hela landet i det som kallades Black People´s Day of Action. Vi stängde ner hela delar av centrala London. När de som hade makten såg vad vi gjorde märkte de att vi var en kraft att räkna med. Efter det började saker hända. Ironiskt nog var det under Margret Thatchers tid vid makten, haha.

Kultur **#25/2023**

Branden som tände gnistan av motstånd

30 March, 2023

De senaste åren har en ny rörelse vuxit fram över hela världen, Black Lives Matter. Är det något din generation kan lära av dem?

– Oh, såklart vi kan. Exempelvis hur man organiserar och bygger globala nätverk genom sociala medier. Vi hade visserligen varken Facebook eller Instagram men lyckades ju ändå mobilisera 30 000 människor att gå ut på gatorna. Så jag skulle vilja säga att de nog också har något att lära sig från oss. Och om jag ska vara ärlig så tycker jag faktiskt att dagens generation aktivister borde skaffa sig en större förståelse för vad som hänt tidigare,

lära av historien, så de inte varje gång måste starta från scratch. Att det faktiskt finns en lång tradition av kamp för social rättvisa som det går att lära sig saker från…

Du fyllde 71 igår, hur ser ditt liv ut idag?

– Jag försöker leva så lugnt och behagligt som möjligt, men folk vill inte lämna mig ifred, haha. Nej men allvarligt talat så har jag fram till nyligen mest jobbat med lanseringen av *Time Come*. Resten av tiden försöker jag lägga på *Contemporary Arts and Learning*. Och jag arbetar också med ett institut för arkiverandet av svart brittisk kamp i det här landet och det känns väldigt viktigt. Däremot har jag slutat med att göra musikaliska liveframträdanden tillsammans med Dennis och bandet. Ryggen krånglar så jag orkar inte stå på scen i flera timmar längre. Men jag gör ju fortfarande poesiuppträdanden med jämna mellanrum.

Skriver du fortfarande poesi?

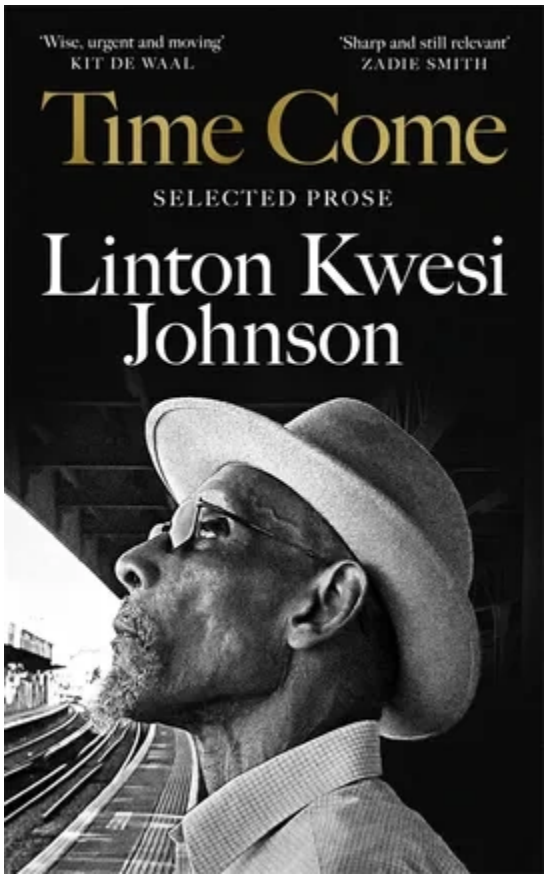

– Det händer… Men inte alls lika ofta.

För att det blivit svårare?

– Ja, så är det nog. Genom åren har vant mig att skriva med en viss standard men upptäckt att det blivit allt svårare att nå dit. Speciellt eftersom jag är min egen hårdaste kritiker. Du vet, att skriva var ett otroligt viktigt behov för mig när jag var yngre, men så är det inte riktigt längre. Vissa poeter och författare är som bra årgångsviner, det blir bara bättre med tiden. Andra blommar nog bäst som unga, jag vet inte om det stämmer på mig riktigt men jag har helt enkelt inte samma behov att uttrycka mig idag.

I Sverige höjs det ändå röster varje år att du borde tilldelas Nobelpriset i litteratur…

– Haha.

Linton Kwesi Johnson skrattar igen och slår ut med armarna.

– Det där är bara nonsens och ingen annat än struntprat. En sådan som Bob Dylan förtjänade verkligen det priset. Han skriver sånger som går att jämföra med riktigt bra litteratur. Men jag är inte den typen av berättare. Och jag har aldrig skrivit poesi på det sättet och inte heller skrivit för att överleva. Jag har skrivit när jag känt att jag har något att säga.

Lästips: Windrush, 75 years of modern Britain. Den uppdaterade upplagan av Trevor och Mike Phillips standardverk kring den karibiska migrationen till Storbritannien släpptes tidigare i somras och bygger på intervjuer med människor som kom, bland annat berättar Linton Kwesi Johnson om sina erfranheter.

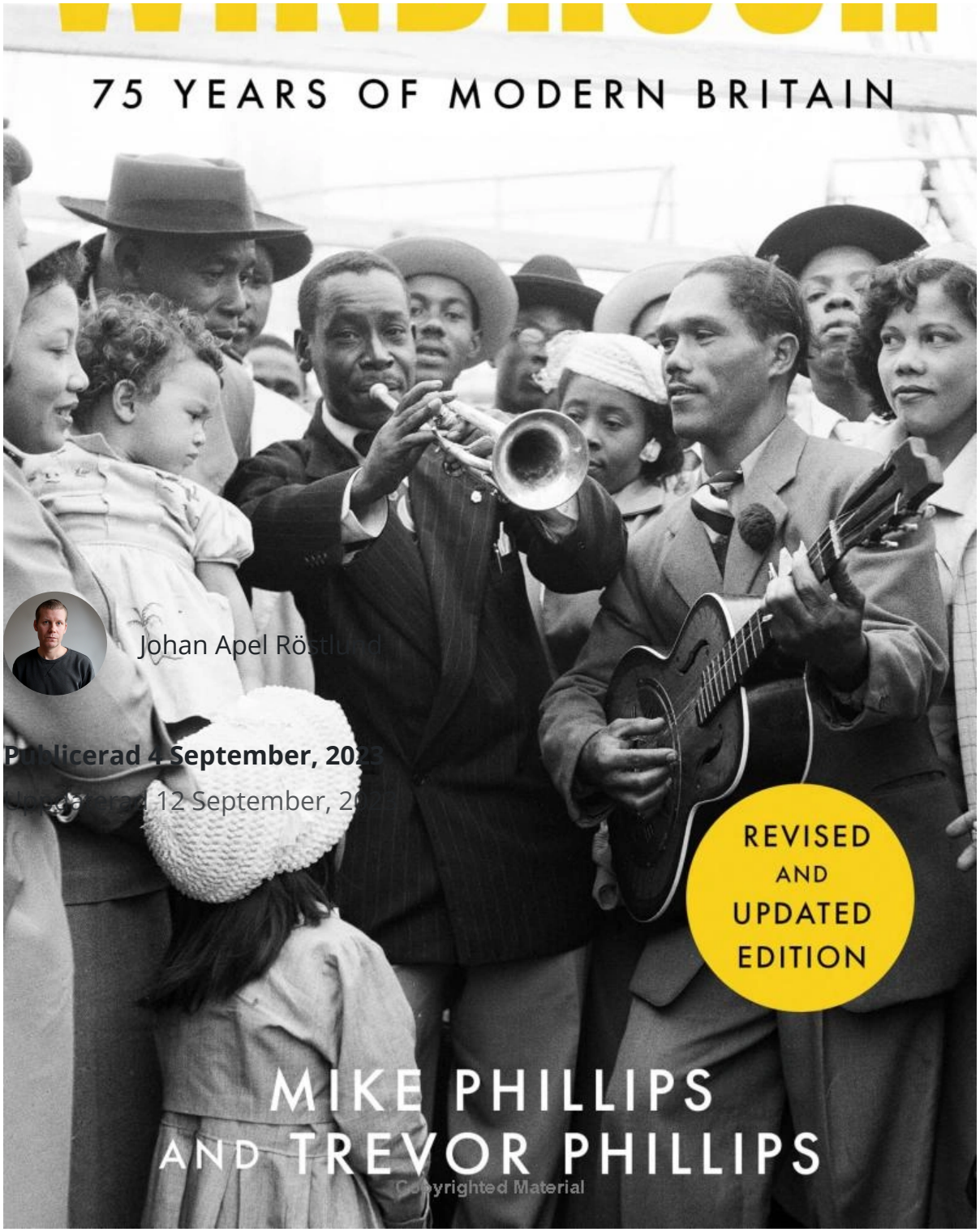

Johan Apel Röstlund

Publicerad 4 September, 2023
Uppdaterad 12 September, 2023

Kultur
Musik

Gatufest mot rasism

18 October, 2015